National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום, 15.01.1932, page 2

אמר עזמות

ואם תשאלוני, רבותי, מה שם נקרא לתקר פתנו עכשיו? — אמר לכם: תקופת „הבנקים".

משעה שנתחמר המצב בארץ והלי"ש ירדה בשוק המסחר תקף את אחב"י, לא עליכם, בול־מום של „בנקים" והתחילו צצים חדשים לבקרים כבמחין וכפטריות.

חכמי הבונים יסדו את „שלמה המלך" ונשי ה„ויצו" — כך אומרים — מיסדות בנק בשם „בנות צלפחד". בעלי־המלאכה יש להם „דרעה־בנק" (בנק לסיבוב) ולסתם יהודים יש בנק „אשראי" ובנק קפא"י, בנק „עלי־תנאי" ובנק „הלואי", ובנק „לשבת ויום טוב" אברהם הנגר מת"א לג"ח לצרכי שבתות ומועדים. בקיצור: ענין הבנקים נכנס כמו שאומרים ל„שוסטר בנק", בלומר לספסל הסנדלרים, במחילה...

לפנים בישראל כדי ליסד בנק, היה צריך כסף ומומחים בעלי־זקן ובעלי־צורה, בעלי עט ובעלי לשון, והמוסד נקרא לא „בנק" כי אם „קוהפני" ו„בערבון מוגבל" או סתם „אגודה משר־תפת", ועכשיו בעוונותינו הרבים — בשביל ליסד בנק אין צורך לא בכסף ולא במומחים, רק כי תציג לראות „שלט גדול" הרחוב יחו עם אות־יות של זהב, מעשה ידי טלניק להתפאר, ותדפים מודעה צעקנית בעתונים וכמה מאות מניות בשלל צבעים בדפוס, כמניות השנורדים — והכל מוכן ומזומן: כל השאר מעצמו יבוא. ולא עוד אלא, ש„הבנק" הוא גם; לשלישי ולרביע, לשתים או שלש שעות ביום, והפקיד הוא בחינת „כל בו". הוא המנהל, הוא הגזבר הוא הלבלר והוא השמש ואפילו גם המגיש לפרוטסט... ובשעת הפנאי הוא לומד גם „חדושי הרמבם" או „ספרי מוסר", — בקיצור: נחוץ רק יהודי או שנים הזקוקים לפרנסה או למשרה או לשניהם יחד ומנין יהודים הזקוקים להלואה, והרי לך בנק!...

בת"א הופך כל יהודי את ביתו ל„מלון" לק־ראת היריד, ואצלנו נהפך כל בטלן ל„בנקאי" לפני המשבר...

ומספרים מעשה בשני מלמדים. שבאו לחר־צות בקשה לפני אחד הפקידים, אך לא ידעו את לשון המדינה והיו מצטערים איך יציעו לפניו את דבריהם. אבל הפקיד, כשראה אותם, הבין מיד עם מי יש לו עסק והתחיל מדבר עמם גרמ־נית. „הפריע מדבר אשכנזית!" — קראו שניהם בשמחה — „אם גרמנית הניחו לי, לי;"— התחיל כל אחד צועק להברו, דוחפו מפניו וקופץ בראש.

ענין ה„בנקים" בעירנו מזכירנו את ה„גר־מנית" של המלמדים האלה. כיון שמיסדים איזה „קופה" או „הלואה וחסכון" ומתחילים לדבר על ב נ ק, מיד קופץ כל אחד בראש ואומר בגאון: „אם גרמנית — הניחו לי!", והמלמ־דים ה„גרמנים" שבפ"ת יוכיחו!...

ואגלה לכם סוד, רבותי, כי גם אני עברכם הנני בן לעמי ומבין גדול ב„אשכנזית" ואם תחפ־שו בכיסי תמצאו „תקנות" מעובדות ומאושרות לבנק — מה אני אומר? — לשלשה בנקים ומתכונן אני לנסוע בשליחות לאמריקה ל„הפצת המניות"...

בבקשה מכם, רבותי, אם גרמנית — הניחו לי!...

הפירמה הידועה מ. דיזנגוף ושות' ביפו פר־סמה, כידוע, מודעה בעתונים — כפי ה„מודה" האחרונה—בדבר קביעת שם עברי לסרט הנקרא בגרמנית Niemandsland או באנגלית— No Man's Land והבטיחה פרס למתרגם הכי טוב.

מובן מאליו כי הפירמה לא הצטרכה לחכות הרבה ועד כה קבלה יותר מ־200 תשובות עם כל מיני שיטות, כי מי זה לא יחפץ להיות „בלשן" אצלנו וביחוד, מי זה לא יחפץ להרויח פ ו נ ט א ח ד בזמננו?...

בקיצור, בין התשובות היו שתים „מוצלחות" לפי תכנן וזמנונן, ובהיות שהממונים על הפרס השבו כי המכתבים האלה יוכלו לשמש חומר מצוין לעזומות שלחו אותם אלי וכדי לזכות את הרבים הנני מוסר לכם את תכנם ככתבם וכלשונם:

חיפה, 29.12.31

לכבוד ה"ה מ. דיזנגוף ושו'

תל־אביב

א. נ.

בתשובה למודעתכם על דבר ההתחרות של שם מתאים בעברית לסרט הנקרא בגרמנית: Niemandsland הנני מוצאת שהשם המת־אים ביותר למציאות כיום הזה—„נימאנדסלאנד" הוא:

פלשתינה!

והנני בטוחה, שאתם תסכימו אתי.

בכבוד רב,

צפורה קרפל

ב ו ד א י שאנו מסכימים עם גברת צפורה. בעל כרחנו אנו מסכימים, אוי ואבוי לנו. ואין כל ספק כי ראויה היא לפרס יותר גדול בעד הגדרה זו, ולפיכך אני מוסר לפירמה הנ"ל ביפו את המען הרשום במכתבה: „ת. ד. 274 חיפה".

ואת המכתב השני, אף הוא מפרי עטה של בת־חוה, לא מחיפה כי אם מאם־המושבות בארצנו הנני מוסר עם כל ה פ ל פ ו ל וה„צמוקים" שבו, כהאי לישנא:

פתח־תקוה, 29.12.31

אדון נכבד

היות וקראתי בעתון „דאר היום" את המודעה בדבר הסרט, ע"כ החלטתי להחליף את שמו באנג־לית, כי גרמנית אינני יודעת, ושולחת אני לכם בזה את התרגום בעברית וגם שם אחר מתאים באנגלית.

התרגום הוא: „לא ארץ בני־אדם". והשם האנגלי המתאים כפי שיבואר להלן:

בכלל אין ארץ שאינה שייכת לבני־אדם. איפה שיש ארץ, זה שייך לבני־אדם. אולי לפני שנוצר בן האדם או כאשר בני־האדם היו מעטים, חשבו החיות כי הארץ שייכת להם.

כנראה, חשב בעל חסרט כי הארץ אינה מ ת א י מ ה לבני האדם, וע"כ הייתי מתקנת את השם וכותבת לא No Man's Land כי אם — —

בכבוד רב.

No suitable land for man

ש. ד—ץ

עלי להודות, לבושתי ולחרפתי, כי אינו בקי כ"כ בהיסתוריה של בני־אדם וחיתו ארץ וביחוד בשפתו של שקספיר בבעלת המכתב מפ"ת, ואולם בנוגע לתרגומה העברי וביחוד לחדושי־הלשון וח־דושי התורה, עצתי אמונה לפירמה ביפו, שתשלח את כל החומר עם שם המתרגמת והמען לועד הלשון בירושלים, כפי דרישתו הנמרצת מהקהל בעתונים בשבוע זה, לחמציא לו את כל ה„חדושים" בשפה, משום ינדיל תורה ויאדיר...

* * *

ובשבתי בשבוע זה במכונית ההולכת מירו־שלים לת"א הסתכלתי בדרכי מכל צד, ואולם שכ־ני—יהודי טוב מפ"ת—ישב דומם ולא פתח פיו לארך כל הדרך. ורק בהגיענו לאדמת מקוה־ישראל כאילו נתעורר ממחשבותיו ואמר:

— הראית, ידידי עזמות? מבית ברוזה במוצא ועד לביה"ס החקלאי הזה עברנו משלושים־ארבעים קילומטר בכביש הכי חשוב בארץ ולא ראיתי משני עברי הדרך אף שעל אחד של אדמה יהודית..

וכדי לנחמו אמרתי:

— תנוח דעתך, יקירי! עברתי כמה פעמים את הדרך מירושלים צפונה, את שבט בנימין והרי אפרים—ממלכת ישראל לפנים! — ולא ראיתי אפילו „פיק" אחד של קרקע יהודי מכפר־עברי עד רחבית...

לא לחנם מסרה ממשלתנו 5000 דונם קרקע של יהודים לבידואים המסכנים בוואדי־חווארית...

* * *

הבואי לת"א נקלעתי למסיבת־פרידה משפח־תית, שנערכה למשפחה אמריקאית ידועה בת"א לפני עזבה את הארץ כדי לשוב „הביתה"...

וכנהוג במסיבות שלנו בארץ—נאמו...

וכשהגיע תורו של מנהל בנק מקומי לשאת את מנאמו לכבוד הנוסע, קם ואמר:

—רבותי. הידעתם מה בין יהודי אמריקה ויהו־די א"י?

והוא השיב בעצמו:

— יהודי אמריקה חושבים על א"י ויהודי א"י חושבים על אמריקה...

ואגב בין לנימה ללגימה נתלחשו בסוד כי היהודי האמריקאי שנדב תרפ"ט אלפים לבנין המיסיוני הגדול בירושלים הוא—נחשונא מי?— י ו ל י ו ס ר ו ז נ ב ל ד...

וכשנכנס יין יצא סוד, וספרו מעשים יפים באזהרת מת"א, בעל נכדים גדולים, שנפרד מאשתו בגלל אחרת...

ועוד רז אחד גלו באזני:

נתקבלה החלטה בעידית ת"א לכתב את שם התערוכה הגדולה ב־42 שפות כמספר הלשונות המתהלכות בת"א.

על הר־הזיתים בירושלים, בבנין הקדוש, ישנה כתובת ב־32 שפות ואולם ת"א שלנו השיגה את הריקורד...

* * *

ואני הלא אמרתי לכם עוד בשעורי הקודם כי הלורד רידינג בא לנחמנו ולהרגיענו לפני ה„נט" שנותנים לנו בלונדון, והנה בשבוע זה התפרץ ד"ר אידר, כדרכו, בנאומו בלונדון ואמר בפריש כי אנגליה לא תוכל למלא את תפקידה...

בגלל „לא" קטן אחד, אתא קלילא זו, תוכל חלילה ההצהרה להתבטל ובגלל „אל" קטן אחד נפסל ספר תורה שבהיכל ה„חורבה" בעירנו בש־בוע זה.

ישנו יהודי אחד טוב בעירנו, שאעפ„י שלא הגיע להר חרמון ואינו גבוה כמהו הריהו דוגל בשמו, והעיקר שהוא נוהג ללבוש בכל שב"ק אל טים המתפללים שם יש לו שכר הליכה ווזכה הוא לקבל „עליה" שמנה בכל שתים או שלש שבתות.

והנה בשב"ק זו, פרשת „וארא". עלה לתורה ובעל־הקורא קרא לפניו. כנהוג בסלסול נעים ועפ"י כל טעמי הנגינה, מונח־אתנחתא, והנה פתאום—עמודן — היהודי העולה־לתורה הפסיק את הקורא ואמר כי מצא פסול בספר התורה. מה יש?—„אל" אחד מיותר, פעמים „אל" ז"א"ז, הא־חד בקצה השורה הראשונה והשני בראש השורה השניה. וקמה מהומה גדולה, מהפך־פשטא, בבית־הכנסת: הא כיצד? ספר שקוראים בו זה יותר משמונים שנה ושנכתב ביד הרב מוילקומיר בעצ־מו והספר הזה הוא פסול? ולא האמינו למשמע אזניהם עד שעמדו הנבאים וזקני המתפללים, חב־שו את המשקפים ונוכחו לראות כי אמנם צדק הי־הודי החרמוני בעל ה„ששי"...

מובן מאליו, כי הספר נגנז מיד וקראו בספר אחר, ואולם נתעוררה שאלה עצומה: זה יותר משמונים שנה שקוראים בספר זה ולא ראו ולא מצאו בו שמץ פסול, והנה בא יהודי חדש שאינו „בעל קריאה" ולא סופר סת"ם, ומצא?... נתברר הדבר כי יהודי זה הוא לפי מקצועו מ ב ק ר־ח ש ב ו נ ו ת ובפרשת „וארא" ראה את הטו־עות, בשעה שבעל־הקריאה קורא כמעט בע"פ...

בקיצור, נמנו וגמרו למנות מעכשיו רואה־השבון (אודיטור בלע"ז) מומחה לבקר את כל ספרי התורה שב„חורבה" ובכל בתי הכנסיות בעירנו ולראות אם אין בהם חלילה איזה „לא" חסר או איזה „אל" מיותר...

* * *

וגם מערכת „דבר" לקתה, לא עליכם. ב„חסר" בשבוע זה.

בגליון יום א' הודיעה על הרצאה שלי בנוסח זה: „מה אני ושומע" במקום: „מה שראיתי ושמעתי ב... ירושלים ובארץ".

מסתמא: טעות „הבחור־הועצעור", ואולי חסר גם שם „רואה החשבונות" למצא את השני־אותו?...